

Foreningen Danske DøvBlinde

**Veje til kommunikation
med nedsat syn & hørelse**

Foreningen Danske DøvBlinde
syns & horehæmmede

Veje til kommunikation

At have nedsat syn og hørelse er et dobbelt sansetab, som gør det svært at orientere sig og svært at følge med i samtaler. Handicappet rammer de to vigtigste sanser og sætter store begrænsninger i kommunikationen.

Mange døvblinde har en lille rest af enten syn eller hørelse, som kan udnyttes under gode forhold bl.a. med hørehjælpemidler, talesyntese, forstørret skrift, punktskrift og god belysning. Andre lever uden de to sanser.

Denne pjece giver dig en række gode råd til kommunikation med personer med nedsat syn og hørelse.

Det vigtigste skridt på vejen til god kommunikation er:

Prøv!

... for der er næsten altid en vej til at formidle sit budskab, selv om det kan tage lidt ekstra tid.

Foreningen Danske DøvBlinde er en privat brugerorganisation, der oplyser om døvblindhed i samfundet og varetager døvblindes og synshørehæmmedes interesser.

“ Kommunikation er noget af det vigtigste for os mennesker. Det opdager man, når man mangler den almindelige strøm af nyheder og informationer, der normalt flyder forbi én, og når man ikke længere kan følge med i samtaler i større sammenhænge.

Det er rigtig rart, når nogen lægger en hånd på min skulder og gør mig opmærksom på noget vigtigt. Når bare forholdene er i orden, kan jeg godt følge med i en samtale, men hvis der ikke tages hensyn, har jeg ikke en chance. ”

Døvblind kvinde med syns- og hørerest, 60 år

Hvordan kommunikerer man med nedsat syn og hørelse?

Personer med nedsat syn og hørelse bruger en kombination af forskellige kommunikationsformer, som både afhænger af graden af syns- og høretabet og af situationen.

Tilgængelig tekst og tale

- punktskrift, talesyntese og forstørret skrift

Døvblinde med hørerest kan opfange tydelig tale i rolige omgivelser.

Punktskrift kan læses med fingerspidserne på papir eller på et elektronisk punktdisplay, der kan kobles til pc, smartphone, iPad og lign.

Talesyntese kan læse tekst op fra skærme.

Forstørrelsesprogram på pc-skærm giver større og læsevenlig tekst, som kan bruges af personer med synsrest.

Hæfte + handske
kan købes på
www.fddb-shop.dk

LORM

Bogstaveringssystemet LORM tegnes som prikker og streger på modtagerens hånd. Hver prik eller streg indikerer et bogstav. LORM er godt til korte enkle sætninger – eksempelvis til brug for plejehjems-personale og hjemmehjælp, der gerne vil kommunikere med ældre døvblinde.

Håndalfabet

Det danske tegn-håndalfabet udføres med én hånd og bruges til at stave fx navne og steder.

Tegnsprog og taktilt tegnsprog

Døvblinde med synsrest kan kommunikere på tegnsprog med et lille tegnfelt tæt på ansigtet, så der samtidig kan aflæses mundbevægelser.

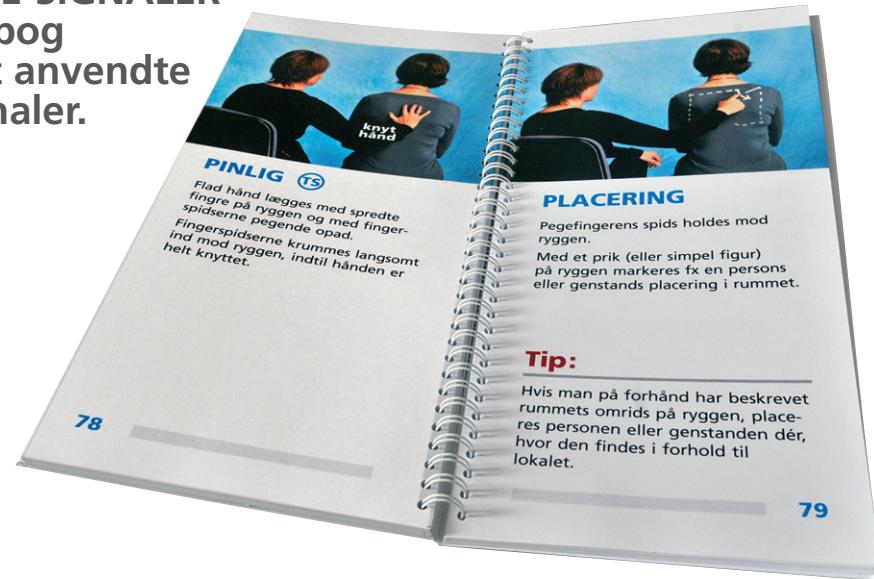
Andre bruger taktilt tegnsprog, dvs. følbart tegnsprog, hvor den døvblindes hånd følger den kommunikerendes hænder og aflæser tegn gennem hænderne.

Taktilt tegnsprog bruger de samme tegn som tegnsprog, men man går glip af vigtige elementer som mimik, mundbevægelser og kropssprog.

Det kræver stor koncentration at aflæse taktilt tegnsprog, som altid bør tilpasses i hastighed til den døvblindes behov.

FDDB har udgivet
103 HAPTISKE SIGNALER
– en opslagsbog
med de mest anvendte
haptiske signaler.

Eksempler på nyttige haptiske signaler

- Smiler > glad smiley tegnes på ryggen
- Ked af det > tårer tegnes på ryggen
- Kaffe > knyttet hånd køres i cirkel på skulderen
- Går > to fingre går hen over ryggen
- Stille > streg på ryggen
- Afbryder > hånd lægges på skulder

Find flere haptiske signaler i bogen
'103 Haptiske Signaler'

103
Haptiske
signaler
– en opslagsbog

Foreningen Danske DøvBlinde
syns&herehammede

Bogen på dansk eller engelsk
kan købes på www.fddb-shop.dk
eller downloades gratis fra
www.fddb.dk/udgivelser
>> 'Bøger & pjecer'

Haptisk kommunikation

Haptisk kommunikation bruges til synstolkning og giver personer med nedsat syn og hørelse mulighed for at deltage aktivt i samspil med andre. Med signaler, der tegnes på ryggen, overarmen eller skulderen, kan detaljer beskrives diskret og uden at forstyrre omgivelserne.

Med haptiske signaler kan rum og steder beskrives, og humør og ansigtsudtryk kan gengives, samtidig med at en samtale finder sted.

Smiler samtalepartneren, keder han sig, ler folk af din vittighed eller er mødet lige ved at begynde...?

Det er situationer, der alle kan give anledning til misforståelser, og til at man føler sig et skridt bagud.

Haptiske signaler kan give noget af den information, andre får gennem synet og hørelsen. Det bruges som supplement til tegnsprog, taktilt tegnsprog eller tale og kan formidles af kontaktperson, tolk eller ledsager.

Hæng
siden op

**Gem denne side
til næste gang,
du mødes med
personer med
nedsat syn og
hørelse.**

10 gode råd til mødet

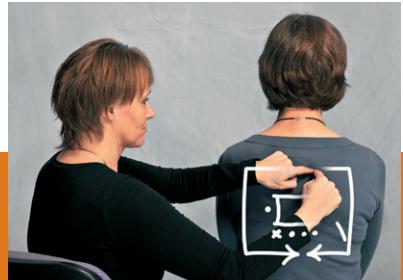
med personer med nedsat syn og hørelse

1. **Gør opmærksom på, at du er til stede ved et let tryk på personens arm eller skulder.**
2. **Fortæl hvem du er, og hvad dit ærinde er.**
3. **Skriv evt. med store bogstaver i håndfladen, hvis anden kommunikation ikke er mulig.**
Brug gerne den døvblindes finger til at skrive i personens anden hånd. Skriv så vidt muligt i én lang bevægelse uden at løfte fingeren.
4. **Har personen synsrest kan du skrive bogstaver i luften og udtale ord og bogstaver tydeligt til mundaflæsning.**
En tyk tuschpen kan bruges til at skrive bogstaver på papir. Smartphones, iPad eller bærbar pc kan også bruges fx med tydelige hvide bogstaver på mørk skærm.
5. **Sørg for gode lysforhold.**
Lyset skal falde ind forfra på dit ansigt, når du taler. Personer med nedsat syn og hørelse skal helst have lyset i ryggen.
6. **Sluk for radio, musik og lignende, så der er ro i rummet.**
7. **Råb ikke. Tal tydeligt i almindeligt tempo og kun én ad gangen.**
8. **Fortæl hvad der foregår omkring jer, og gør opmærksom på, hvis der skiftes emne.**
9. **Træf ikke beslutninger hen over hovedet på døvblinde.**
10. **Brug haptiske signaler til at beskrive omgivelserne.**
Vis fx rummets indretning på ryggen, før I starter mødet.
Giv altid besked, når du går.

RUMBESKRIVELSE. Start med at tegne lokalets omrids på modtagerens ryg med to fingre. Tegn derefter borde, døre, personer etc. inden for rummets form på ryggen. Omridset kan bruges al den tid, man befinder sig i lokalet, til at beskrive, hvad der foregår. Angiv retning ved at føre håndryggen hen over ryggen.

Brug enkle og tydelige sætninger både mundtligt og på skrift.

Prøv dig frem.
Brug mimik og symbolske bevægelser.

Bestil tolkning på forhånd – der findes mange forskellige former for tolkning.

Læs mere side 12.

Synsbeskrivelse

Har man nedsat syn og hørelse, skal meget grundlæggende information formidles gennem andres øjne og ører.

- Læg en let hånd på personens skulder eller arm, inden du taler.
- Sig navnet på den person, du vil tale til, hvis der er flere til stede.
- Fortæl først generelt om stedet, fx hvilket type rum, I er i.

Derefter jeres placering, fx 'Rummet er stort og aflangt. Vi står for enden'.

- Beskriv så indretning og detaljer, fx 'Bordene står i hestesko. Der står vandglas ved hver plads'.
- Aftal på forhånd, hvad modtageren især gerne vil vide i nye situationer.
- Beskriv hvad du gør undervejs.
- Giv løbende stikord om omgivelserne, så personen ved, hvad han eller hun kan spørge ind til.
- Fortæl hvad der er på tallerkenen, fx kød ligger ud for kl. 6 og pasta ud for kl. 3.
- Aftal et fast tegn, så en døvblind person kan kende dig. Lad evt. personen føle på en genstand, du altid har med.

Spørg hvad den døvblinde/synshørehæmmede især gerne vil have synsbeskrevet. Fortæl lidt om omgivelserne først. Det kan være svært at gætte, hvad der er omkring én.

Ledsagelse

- Spørg hvordan den døvblinde/synshørehæmmede gerne vil ledsages. Tag ikke fat i den døvblinde, uden det er aftalt først.
- Lad personen følge dig ved at holde fast i din arm. Hold ikke fast i ham eller hende.
- Flyt ikke personens hånd hen til en genstand. Lad ham eller hende følge din arm og hånds retning, som fører til genstanden.
- Efterlad ikke en person med nedsat syn og hørelse midt i rummet. Vis personen hen til en stol, en væg eller andet.
- Går I igennem en smal passage, så træk armen lidt bagom ryggen, så den døvblinde kan mærke, at han/hun skal trække ind bag dig.
- Sig ikke 'Pas på' med mindre der virkelig er fare på færde. Beskriv forhindringen i stedet.
- Gør opmærksom på kantsten, trapper og rulletrapper.
- Stil stole ind til bordet og stil ikke tasker, sko etc. i gangarealet. Døre skal være helt åbne eller helt lukkede.
- Alt har sin plads. Flytter du på noget i døvblindes hjem, så stil det tilbage på sin rette plads. Det gælder også, hvis du stiller mad i køleskabet.

Mange døvblinde har en kontaktperson, som formidler det, man ikke kan høre og se. Kontaktperson bevilges og ansættes af kommunen.

Tolkning – få mere ud af kommunikation

Tolkning kan være en god løsning for mange med nedsat syn og hørelse – prøv fx tegnsprogstolkning, taletolkning, skrivetolkning eller en anden af de mange muligheder og få mere ud af møder, kurser, fester, udflugter og andet.

Tolkeformer

- Tegnsprog
- Taktilt tegnsprog
- Tale
- Haptisk synsbeskrivelse
- Skrivetolkning
- Punktskrift

Du skal være tilmeldt tolkeservice hos Den Nationale Tolkemyndighed (DNTM) for at kunne bestille tolk.

Læs mere på www.dntm.dk

tlf. 74 63 36 86

dntm@dntm.dk

Sms 60 99 46 73 36 86

... eller spørg direkte hos en tolkeudbyder.

Find listen over tolkeudbydere i dit område på www.dntm.dk

Tolkning kan forstyrre omgivelserne.
Vis forståelse for døvblindes behov.

Tolkning er krævende for alle sanser.
Hold hyppige pauser.

Tal altid direkte til den døvblinde eller
synshørehæmmede – ikke til tolken.

Udstyr – og gode ordninger

Tidligere var tunge høreapparater og tykke briller eneste hjælpemidler ved nedsat syn og hørelse. I dag findes en lang række avanceret udstyr.

Læs mere om hjælpemidler på www.socialstyrelsen.dk/handicap under hhv. 'synshandicap' og 'hørehandicap'.

Hørehjælpemidler

.. er blevet små og praktiske og kan gøre kommunikation mulig for mange med hørenedsættelse – især på tomands-hånd i rolige omgivelser.

Der findes forskellige typer udstyr som høreapparat, teleslynge, indopereret CI (cochlear implant) og FM-forstærkerudstyr.

Mange smartphones og andet IT-udstyr kan bruges sammen med høreapparat, og forstærkerudstyr kan stilles på bordet foran den, der taler, og modtages trådløst i høreapparatet.

Teleslynge

.. gør det muligt at høre, hvad der foregår i større forsamlinger, hvis der tales i en mikrofon, der er tilsluttet et teleslyngeanlæg, og hvis høreapparatet har indbygget telespole. Teleslyngeanlæg findes i mange offentlige bygninger og mødesteder.

Robo Braille

... er en automatisk internettjeneste, der kan konvertere ikke-tilgængelige dokumenter til læsbare formater.

Følg fire enkle trin på www.robobraille.org for at uploadet en fil, hvorefter den returneres i et tilgængeligt format via mail eller send mail direkte til: konverter@robobraille.org

Mange smartphones og nye tablets

... har stor skærmkontrast og er generelt brugervenlige. Det giver god tilgængelighed, som kan udnyttes af mange med nedsat syn og hørelse.

Teksten kan forstørres og via tale-syntese kan menupunkter og skærmsider læses højt.

Punktdisplays kan kobles til.

Notas individuelle service for døvblinde

.. er en gratis service for alle med nedsat syn og hørelse. Artikler, breve, opskrifter, kontoudtog og andet materiale kan indsendes til Nota, som returnerer det som punktskrift eller på mail som ren tekst eller vedhæftet fil.

Hele bøger og blade omsættes ikke, men mange bøger kan lånes på Notas digitale bibliotek:

www.e17.dk
biblioteket@nota.nu
Tlf. 39 13 46 00

Lupper og lys

Blandt de mest anvendte kompenserende syns-hjælpemidler, er:

God belysning, lupper med lys, talende køkkenredskaber, farveaflæser, CCTV, der forstørrer ark op på stor skærm, og hvid stok.

Høre hjælpemidler er uundværlige for døvblinde, der har hørerest, men det kan være anstrengende at skelne væsentlig lyd fra baggrundsstøj. Husk pauser og undgå baggrundsstøj.

Emblemer

... er badges med påskriften:

- NEDSAT SYN OG HØRELSE
- DØVBLIND
- DØV MED NEDSAT SYN
- BLIND MED NEDSAT HØRELSE

Emblemerne fås i varianter, der kan sættes på tøjet med klemme, magnet eller nål.

Kan købes på www.fddb-shop.dk eller hos FDDB

Kommunikationskort

... er laminerede kort i lommeformat med valgfri tekst, der produceres af Foreningen Danske DøvBlinde på bestilling.

Kortene kan formidle enkle sætninger mellem fx fagpersonale og personer med nedsat syn og hørelse. Kommunikationskort kan fremstilles med tekst i store typer og tydelig kontrast og kan påsættes punktskrift.

Gratis – kan bestilles hos FDDB.

Hospitalskort

.. er et lamineret ark med info om døvblindhed og gode råd til, hvordan hospitalspersonale kan kommunikere med personer med nedsat syn og hørelse. Kortet stilles ved hospitalssengen eller hænges på sengegavlen.

10 kr. – kan bestilles hos FDDB.

Knaser hørelsen & svigter synet?

Især hos ældre kan syns- og hørenedsættelse nemt forveksles med svigtende hukommelse. Men svarer en ældre person i øst, når du spørger i vest, kan det skyldes et ikke-opdaget høretab. Og mister den ældre orienteringen eller vælter kaffekoppen, kan det skyldes nedsat syn.

Tag testen >> 13 tegn

... måske kender du nogen, der har brug for hjælp og rådgivning om syns- og høretab?

- Kan personen færdes alene i ukendte omgivelser?
- Kan personen læse alm. tekst i aviser, ugeblade eller på TV?
- Skal du tæt på, for at personen kan genkende dit ansigt?
- Er personen begyndt at isolere sig og virker mere opgivende?
- Er personen i kontakt med en synskonsulent eller øjenlæge?
- Hvis ja, er synet blevet dårligere siden?
- Kan personen høre, når dørklokken eller telefonen ringer?
- Kan personen høre TV og radio på alm. styrke?
- Kan personen følge en samtale i en gruppe?
- Har personen høreapparat og kan bruge det?
- Gætter personen af og til, hvad der er blevet sagt?
- Er personen i kontakt med en høreklinik eller hørepædagog?
- Hvis ja, er hørelsen blevet dårligere siden?

Foreningen Danske DøvBlinde
syns & hørehæmmede

Blekinge Boulevard 2 • 2630 Taastrup
Tlf. 36 75 20 96 • Fax 36 75 14 03
www.fddb.dk • fddb@fddb.dk